

BRÚ LÍFEYRISSJÓÐUR
STARFSMANNA
SVEITARFÉLAGA
A-DEILD

TRYGGINGAFRÆÐILEG ATHUGUN 2017

2018-04-27

TBG ehf.

Tryggingastærðfræðistofa Bjarna Guðmundssonar ehf.
Grensásvegi 7 – 108 Reykjavík

Til stjórnar og framkvæmdastjóra
Lífeyrissjóðs starfsmanna sveitarfélaga

2018-04-27

Eftirfarandi tryggingafræðileg athugun á stöðu A-deildar Brúar lífeyrissjóðs starfsmanna sveitarfélaga í lok árs 2017 er unnin að beiðni stjórnar sjóðsins í samræmi við ákvæði 6. greinar samþykktu sjóðsins. Athugunin er gerð í samræmi við ákvæði l. 129/1997, ákvæði reglugerðar 391/1998 og leiðbeinandi reglur Félags íslenskra tryggingastærðfræðinga um framkvæmd tryggingafræðilegra athugana frá árinu 2002. Tryggingafræðileg athugun var síðast gerð miðað við stöðu deildarinnar í lok árs 2016.

Í tryggingafræðilegri athugun felst samanburður á verðmæti eigna sjóðsins og iðgjalda við þær skuldbindingar til greiðslu lífeyris sem leiða af samþykktum sjóðsins. Lög um starfssemi lífeyrissjóða og samþykktir sjóðsins setja vilmörk fyrir þann mun sem heimill er milli eignaliða og skuldbindinga.

Brú lífeyrissjóður starfsmanna sveitarfélaga starfrækir þrjár samtryggingardeildir, A-, V- og B-deild. Er hér eingöngu fjallað um skuldbindingar og eignir í samtryggingu í A-deild sjóðsins. Miklar breytingar voru gerðar á samþykktum deildarinnar á árinu. Almennur eftirlaunaaldur verður 67 ár og réttindaöflun háð aldri þegar iðgjald er greitt. Sjóðfélagar sem greiddu til sjóðsins fyrir 1.7.2017 geta þó að uppfylltum skilyrðum öðlast rétt samkvæmt fyrra réttindakerfi. Til að tryggja þá réttindaöflun greiddu launagreiðendur framlög til sjóðsins á árinu 2017. Með framlögum var stefnt að því að jafna áfallna tryggingafræðilega stöðu, og tryggja réttindaöflun til samræmis við eldra kerfi fyrir þá sjóðfélaga sem rétt eiga til þess. Iðgjald til sjóðsins var samhliða lækkað í 15,5% úr 16%.

Mat á skuldbindingum byggir á upplýsingum um réttindi sjóðfélaga úr réttindabókhalda sjóðsins sem sjóðurinn lét í té. Við mat eignaliða er einnig stuðst við upplýsingar fengnar úr ársreikningi og fjárhagsbókhalda sjóðsins.

Helstu reikniforsendur sem notaðar eru við athugunina eru :

Raunávöxtun eigna sjóðsins verði 3,5% árlega
Lífslíkur sjóðfélaga og réttihafa : samkvæmt íslenskri reynslu 2010-2014
Örorkulíkur sjóðfélaga : 60% af reynslu í íslenskum lífeyrissjóðum 1998-2002,

Forsendur eru hinar sömu og við síðustu tryggingafræðilegri athugun.

Skuldbindingar vegna þeirra iðgjalda sem greidd hafa verið til sjóðsins vegna iðgjaldatímabíla fram til loka 2017 kallast áfallnar skuldbindingar. Heildar lífeyrisskuldbindingar sjóðsins eru skuldbindingar sjóðsins þegar einnig er ætlað fyrir réttindum vegna ógreiddra iðgjalda núverandi sjóðfélaga og lúta ákvæði laga um heimil

vikmörk eigna og skuldbindinga að mun á heildarskuldbindingum og endurmetnum eignum að viðbættu verðmæti iðgjalda.

Er niðurstaða athugunarinnar að verðmæti eigna sjóðsins að meðtöldum iðgjöldum en frádrögnum kostnaði vegna fjárfestinga og rekstrar reiknast 261.417,0 milljónir og skuldbindingar vegna lífeyris 264.371,6 milljónir. Skuldbindingar umfram eignir reiknast því -2.954,6 milljónir, eða -1,1% af skuldbindingum.

Staða A-deildar sjóðsins er innan þeirra marka sem áskilin eru í l. 129/1997 um stöðu lífeyrissjóða

Nánari grein er gerð fyrir forsendum, reikniaðferðum og niðurstöðum hér á eftir. Tryggingafræðilegt mat á lífeyrisskuldbindingum ber að skoða sem vænta niðurstöðu úr reiknilíkani þar sem byggt er á forsendum sem eru háðar óvissu. Mismunur milli niðurstöðu reiknilíkansins og raunveruleika geta komið fram bæði vegna tilviljanasveiflna, einkum þegar sá hópur sem reiknað er fyrir er lítill, og einnig vegna þeirrar miklu óvissu sem er um forsendur sem notaðar eru. Forsendur reiknilíkansins lúta að vöxtum, dánarlíkum og fleiru áratugi fram í tímann og því nánast óhjákvæmilegt að frávik komi fram frá þeim forsendum sem reiknað er eftir.

Virðingarfyllst,

Bjarni Guðmundsson, tryggingastærðfræðingur

BRÚ LÍFEYRISSJÓÐUR STARFSMANNA SVEITARFÉLAGA A-DEILD

Brú Lífeyrissjóður starfsmanna sveitarfélaga (Brú) var stofnaður 28. júlí 1998 með samningi á milli BHM og BSRB fyrir hönd hlutaðeigandi stéttarféлага annars vegar og hins vegar Sambands íslenskra sveitarfélaga fyrir hönd fjölmargra sveitarfélaga. Sjóðurinn fékk starfsleyfi í desember 1998. Upprunalegt nafn sjóðsins var Lífeyrissjóður starfsmanna sveitarfélaga, en nafni hans var breytt í Brú lífeyrissjóður starfsmanna sveitarfélaga á árinu 2016.

Stofnsamningurinn fól sömuleiðis í sér kjarasamning milli hlutaðeigandi aðila þar sem samið var um skylduaðild starfsmanna í hlutaðeigandi stéttarfélögum. Fulltrúar stofnaðila eiga sæti í stjórn sjóðsins og allir sjóðfélagar eiga rétt á setu á aðalfundum lífeyrissjóðsins með málfrelsi og tillögurétt. Breytingar á samþykktum lífeyrissjóðsins varða skuldbindingar hans gagnvart öllum sjóðfélögum. Þar af leiðandi verða breytingar á samþykktum að hljóta samþykki stofnaðila sjóðsins, Sambands íslenskra sveitarfélaga, BSRB og BHM. Á milli eftirtalinna aðila er í gildi kjarasamningur um skylduaðild hlutaðeigandi starfsmanna að Brú lífeyrissjóð:

Aðildarfélag BHM

Aðildarfélag BSRB

Samband íslenskra sveitarfélaga og Launanevnd sveitarfélaga

Kennarasamband Íslands

RÉTTINDAÁKVÆÐI

Réttindi sjóðfélaga til lífeyris og skylda þeirra til greiðslu iðgjalda til sjóðsins fara eftir ákvæðum samþykktá sjóðsins sem fengu staðfestingu fjármálaráðuneytis í júní 2017.

Sjóðfélagar í A-deild geta þeir starfsmenn sveitarfélaga, stofnana þeirra eða fyrirtækja svo og samlaga sveitarfélaga 16-70 ára orðið sem ráðnir eru samkvæmt kjarasamningi milli aðildarfélaga BSRB eða Bandalags háskólamanna annars vegar og sveitarfélaga, stofnana þeirra, fyrirtækja eða samlaga sveitarfélaga hins vegar. Einnig eiga framkvæmdastjórar sveitarfélaga og stjórnendur stofnana og fyrirtækja á vegum sveitarfélaga rétt til aðildar að A-deild. Þá er sjóðsstjórn heimilt að veita aðild að A-deild starfsmanni sem ekki á rétt til aðildar samkvæmt framangreindu.

Lífeyrisréttindi sem sjóðurinn veitir í A-deild eru ævilangur ellilífeyrir frá 67 ára aldri, örorkulífeyrir ef sjóðfélagi verður fyrir orkutapi sem trúnaðarlæknir sjóðsins metur 40% eða meira, makalífeyrir til maka sem sjóðfélagi lætur eftir sig við andlát sem greiðist að lágmarki í fimm ár eða meðan yngsta barn sem maki hefur á framfæri og sjóðfélagi framferði áður er yngra en 22 ára. Ef maki er fæddur fyrir 1945 er makalífeyrir ævilangur, þó með skerðingu ef maki er fæddur eftir 1925. Barnalífeyrir greiðist vegna fráfalls sjóðfélaga eða töku örorkulífeyris. Makalífeyrisréttur er 50% af ellilífeyrisrétti.

Iðgjöld til deildarinnar eru 15,5% af launum.

Sjóðfélagar sem greiddu til sjóðsins fyrir 1.7.2017 geta að uppfylltum skilyrðum átt rétt til ekki lakari réttindöflunar en fyrra réttindakerfi tryggði. Fyrra réttindakerfi var miðað við 65 ára lífeyrisaldur og lífeyrisréttindi miðuð við laun sem greitt hefur verið af til sjóðsins og ávannst fyrir hvert iðgjaldaár elli- og örorkulífeyrisréttur sem er 1,9% af launum sem greitt er af, verðtryggt með vísitölu neysluverðs.

Þessi réttindi eru tryggð með sérstakri fjármögnun, Lífeyrisaukasjóðs eða Lífeyrisaukaiðgjaldi hafi launagreiðandi ekki reitt fram greiðslu til Lífeyrisaukasjóðs.

GÖGN

Úr tölvukerfum sjóðsins fengust upplýsingar um iðgjaldagreiðslur, val á leið og öflun lífeyrisréttinda hvers sjóðfélaga árin 1999 til 2017, miðað við verðlag í janúar 2018.

Fyrir alla sjóðfélaga fengust einnig upplýsingar um aldur og kyn. Einnig fengust upplýsingar um lífeyrisþega hjá, fjárhæð og tegund lífeyris, og aldur og kyn lífeyrisþega.

Með því að fella úr skrá um áunnin réttindi látna og þá sjóðfélaga sem farnir eru að taka lífeyri fást áunnin réttindi annarra en lífeyrisþega.

Við áætlun vegna framtíðar eru iðgjaldagreiðslur færðar til verðlags í janúar 2018 með hækkun vísitölu neysluverðs til verðtryggingar frá meðaltali ársins.

Við áætlun um framtíðariðgjöld vegna iðgjaldatímabíla 2018 og síðar sem núverandi sjóðfélagar eiga eftir að greiða til sjóðsins er miðað við að allir þeir sem öðluðust réttindi á árinu 2017 muni halda áfram að ávinna sér sömu réttindi til framtíðar, að teknu tilliti til verðlagsbreytinga sbr. hér að framan, þó ekki eftir að almennum eftirlaunaaldri, 65 árum, er náð. Er þessi hópur sjóðfélaga kallaðir virkir sjóðfélagar en aðrir þeir sem eiga réttindi í sjóðnum og ekki eru lífeyrisþegar kallaðir óvirkir sjóðfélagar. Eigi sjóðfélagi réttindi í lífeyrisaukakerfi er reiknaður sá réttur sem betri er (þar sem skuldbinding reiknast hærrí).

Úr ársreikningum sjóðsins fengust upplýsingar um kostnað við rekstur síðastliðin þrjú ár og auk þess um eignastöðu sjóðsins og úr verðbréfakerfi eru fengnar upplýsingar um greiðslukjör skuldabréfa og gengi eigna með breytilegar tekjur á markaðsverði.

Iðgjaldagreiðslur í réttindakerfi vegna ársins 2017 hafa verið bornar saman við iðgjaldagreiðslur samkvæmt ársreikningi og lífeyrisgreiðslur desember 2017 bornar saman við lífeyrisgreiðslu ársins samkvæmt ársreikningi. Þá hafa upplýsingar um réttindi sjóðfélaga verið borin saman við samsvarandi upplýsingar frá athugun fyrra árs.

Hafa þessar athuganir ekki bent til annars en að byggja megi mat skuldbindinga sjóðsins á þeim gögnum sem fyrir liggja úr réttindakerfi, en gögn hafa ekki verið sannreynð með samanburði við frumgögn eða öðrum hætti en þeim sem hér er lýst.

REIKNIFORSENDUR OG -AÐFERÐIR

Reikniforsendur fyrir tryggingafræðilegar athuganir íslenskra lífeyrissjóða eru tilgreindar í lögum 129/1997 og reglugerð 391/1998 sem fjármálaráðherra setur með heimild í fyrrgreindum lögum. Tryggingafræðingi er heimilt að víkja frá þessum staðalforsendum ef talið er að sérstakar aðstæður í viðkomandi sjóð verði þess valdandi

að aðrar forsendur eigi betur við. Engu að síður skal einnig reiknað eftir staðalforsendum og sú niðurstaða birt til samanburðar. Með reglugerð 391/1998 er Félagi íslenskra tryggingastærðfræðinga falið að útbúa töflur um lífs- og örorkulíkur til nota við gerð tryggingastærðfræðilegra athugana og jafnframt töflur um hjúskapar- og barneignalíkur.

Við tryggingafræðilega athugun A-deildar Brúar lífeyrissjóðs 2017 eru notaðar dánar- og eftirlifendatöflur Félags íslenskra tryggingastærðfræðinga, byggðar á íslenski reynslu árána 2010-2014. Er það breyting frá forsendum fyrra árs og veldur þessi breyting nokkurri hækkun á mati ellilífeyrisskuldbindinga og lítilsháttar hækkun á mati iðgjalda og örorkulífeyris og lækkun á verðmæti makalífeyris. Heildaráhrifin valda verri tryggingafræðilegi stöðu en fengist hefði með fyrri forsendum. Giftingarlíkur og meðalaldur maka eru samkvæmt upplýsingum úr þjóðskrá. Þá er um fjölda barna byggt á íslenskum barneignalíkum. Varðandi örorku er notaðar íslenskar örorkulíkur byggðar á reynslu íslenskra lífeyrissjóða árin 1998-2002, með 40% lækkun örorkutíðni.

Lífeyrisréttindi eru eins og áður sagði verðtryggð miðað við vísitölu neysluverðs og er gert ráð fyrir að vextir verði 3,5% umfram hækkun vísitölunnar.

Árlegur rekstrarkostnaður er áætlaður sem meðaltal kostnaðar árin 2015-2017, uppfært til verðlags í lok árs 2017 (gildi vísitölu neysluverðs til verðtryggingar í janúar 2018). Núvirði fjárfestingargjalda og rekstrarkostnaðar til framtíðar er metið með því að ætlað er fyrir þeim kostnaði sem reiknaðist út frá meðaltali síðustu þriggja ára kostnaði í 50 ár. Greiðsluflæðið er svo núvirt með sömu vöxtum og lífeyrisskuldbindingar og rekstrarkostnaði skipt milli áfallinnar stöðu og framtíðarstöðu í hlutfalli við mat skuldbindinga og iðgjalda, og fjárfestingargjöld öll talin til áfallinnar stöðu. Vegna breytinga á reglum um ársreikninga er þó frá og með ársreikningi 2016 hætt að færa skrifstofu- og stjórnunarkostnað sem sérstakan lið undir fjárfestingargjöldum, en í staðinn er sá kostnaður færður undir rekstrarkostnað. Mun því liðurinn fjárfestingargjöld falla niður við tryggingafræðilega athugun 2018 verði reglum ekki breytt. Heildar mat kostnaðar er þó líkt og var.

Samkvæmt reglum um framsetningu ársreikninga er mat á rekstrarkostnaði dregið frá eignum í stað þess að vera reiknað með skuldbindingum og er þeirri reglu fylgt í þessari skýrslu.

Ofangreindar forsendur og aðferðir við mat skuldbindinga eru í samræmi við ákvæði reglugerðar 391/1998 um reikniforsendur við tryggingafræðilegar úttektir og þær reikniforsendur sem Félagi íslenskra tryggingastærðfræðinga var með sömu reglugerð falið að gefa út til nota við tryggingafræðilegar athuganir. Þó er nýtt heimild til lækkunar á örorkutíðni sjóðsins, og er eins og áður sagði notast við 60% af almennri örorkutíðni.

Skuldbindingar eru metnar á tvo vegu. Annars vegar eru metnar áfallnar skuldbindingar, þ.e. þær skuldbindingar sem sjóðurinn hefur þegar tekið á sig vegna áunninna réttinda sjóðfélaga, og hins vegar framtíðarskuldbindingar sjóðsins, sem eru þær skuldbindingar sem falla munu á sjóðinn við það vegna þeirra iðgjalda sem ætlað er að berist sjóðnum frá þeim sjóðfélögum sem taldir eru virkir sbr. umfjöllun í kaflanum um gögn hér að framan. Samtala áfallinna- og framtíðarskuldbindinga nefnist heildarskuldbinding lífeyrissjóðsins. Við mat skuldbindinga er fyrir lífeyrisþega miðað við úrskurðaðan lífeyri í desember 2017, á verðlagi jan. 2018.

Fyrir aðra sjóðfélaga en lífeyrisþega er reiknað hverjar verða muni lífeyrisgreiðslur til þeirra samkvæmt ákvæðum samþykka sjóðsins miðað við réttindi og greidd iðgjöld 2017.

Þegar verðmæti framtíðariðgjalda og skuldbindingar vegna þeirra eru reiknuð er miðað við óbreyttar iðgjaldagreiðslur núverandi sjóðfélaga til starfsloka frá því sem var á árinu 2017. Þannig er ekki gert ráð fyrir launahækkunum umfram hækkun vísitölu neysluverðs til verðtryggingar.

Lífeyrisaldur er settur 67 ár, eða aldur sjóðfélaga sé hann hærri. Eins og áður sagði er metinn fyrir sjóðfélaga sem rétt eiga í lífeyrisaukakerfi sá réttur sem myndar hærri skuldbindingu, aldurháður eða jafn, og á það bæði við um áunninn rétt og réttindi til framtíðar.

Eignir sjóðsins sem bera fastar tekjur eru að hluta núvirtar miðað við sömu ávöxtunarforsendu og skuldbindingar, þ.e. 3,5% umfram hækkun vísitölu neysluverðs til verðtryggingar. Óverðtryggðar eignir eru núvirtar miðað við 3,5% ávöxtun umfram verðbólgu markmið Seðlabanka Íslands, sem er nú 2,5%. Þá eru eignir með breytilegar tekjur, skráðar á skipulegum markaði, metnar á því sem lægra er, markaðsverði í árslok eða meðaltali markaðsverðs síðustu þriggja mánaða ársins.

Þau frávik sem með þessu koma fram frá bókfærðu verði eignanna í ársreikningi eru skráð sem endurmat eigna.

NIÐURSTÖÐUR

Eftirfarandi tafla sýnir skiptingu lífeyrisskuldbindinga eftir tegundum lífeyris, og hvort um er að ræða áunninn réttindi eða áætlaða réttindaöflun vegna framtíðariðgjalda.

Tafla I. Tryggingafræðileg staða A-deildar Brúar 2017 – fjárhæðir í milljónum			
Eignir	Áunnið	Framtíð	Heildar
Eignir:	154.462,4		154.462,4
Endurmat – Skuldabréf	-4.265,5		-4.265,5
Hlutabréf	-319,8		-319,8
Fjárfestingagjöld:	-613,7		-613,7
Rekstrarkostnaður:	-1.510,3	-3.226,0	-4.736,3
Iðgjöld:		116.889,9	116.889,9
Samtals:	147.753,1	113.663,9	261.417,0
Skuldbindingar			
Ellilífeyrir:	107.980,7	123.745,7	231.726,4
Örorkulífeyrir:	9.622,3	12.352,4	21.974,7
Makalífeyrir:	3.690,2	4.797,6	8.487,8
Barnalífeyrir:	285,2	1.897,5	2.182,7
Samtals::	121.578,4	142.793,2	264.371,6
Mismunur:	26.174,6	-29.129,3	-2.954,6
Hlutf. af skuldb.	21,5%	-20,4%	-1,1%

Staða sjóðsins er gerbreytt frá fyrr ári. Í lok árs 2016 var heildarstaða sjóðsins neikvæð um -13,3% og áfallin staða neikvæð um 8,9%. Sjóðurinn fékk framlög bæði til jöfnunar á áfallinni stöðu og einnig til að standa undir áframhaldandi jafnri réttindaöflun fyrir hluta sjóðfélaga með 15,5% iðgjaldi.

Staðan sjóðsins reiknast neikvæð í enda árs, en stefnt var að jöfnuði. Ávöxtun sjóðsins miðað við endurmetna eign er yfir 3,5%, eða um 3,7% og er má því ekki rekja halla til ávöxtunar þeirra framlaga sem sjóðnum bárust. – Skuldbindingar vaxa lítillga umfram væntingar, einkum örorkuskuldbindingar, um 600 milljónir, en stærstan hluta halla má líklega rekja til hærri iðgjaldagreiðslna en fyrir lá þegar framlög voru reiknuð.

Lífeyrisaukasjóður sýnir einnig halla, og má búast við að orsök þess sé hin sama og halla á sjóðnum sjálfum. Hugsanlega þarf að endurskoða lífeyrisaukaiðgjald.

FYLGISKJÖL

1. Óvirkir sjóðfélagar, fjöldi og áunnin réttindi eftir aldri og kyni
2. Virkir sjóðfélagar, fjöldi, áunnin réttindi og iðgjöld eftir aldri og kyni
3. Lífeyrisþegar
4. Tryggingafræðileg staða 2017
- 4b. Tryggingafræðileg staða 2017, framsetning eftir reglum ársreikninga
5. Tryggingafræðileg staða 2017 reiknuð með staðalforsendum
6. Samanburður við framreiknaða stöðu frá 2016
7. Breyting á áföllnum lífeyrisskuldbindingum
8. Staða Lífeyrisaukasjóðs